

nino idem est intelligens, & intellectum. Non enim intelligit se per aliquam intentionem abstractam a se, sicut nos intelligimus res materiales: & hic videtur esse intellectus Philosophi in III. de Anima, ut patet per Commentatorem ibidem. Secundum autem quod intelligit res alias, intellectum in actu fit unum cum intellectu in actu, in quantum forma intellecti fit forma intellectus, in quantum est intellectus in actu, non quod sit ipsa essentia intellectus, ut Avicenna probat in VI. de naturalibus: quia essentia intellectus manet una sub duabus formis, secundum quod intelligit res duas successive, ad modum quo materia prima manet una sub diversis formis: unde etiam Commentator in III. de Anima com. v. comparat intellectum possibilem quantum ad hoc materia primae. Et sic nullo modo sequitur quod intellectus noster videns Deum, fiat ipsa essentia divina, sed quod ipsa essentia divina comparatur ad ipsum quasi perfectio, & forma.

Ad undecimum dicendum, quod auctoritates ille, & omnes similes sunt intelligendae de cognitione, qua cognoscimus Deum in via ratione prius posita.

Ad duodecimum dicendum, quod in iudicio privative dictum, est ignotum, in quantum est huiusmodi, quia dicitur per remotionem complementi, a quo est cognitio rei: unde infinitum reducit ad materiam subjectam privationi, ut patet in III. Phys. text. LXXI. Sed infinitum negative acceptum dicitur per remotionem materiae terminantis, quia forma etiam quodammodo terminatur per materiam: unde infinitum hoc modo de se maxime est cognoscibile; & hoc modo infinitus est Deus.

Ad tertiumdecimum dicendum, quod Augustinus loquitur de visione corporali, qua numquam videbitur: quod patet ex hoc quod praemittitur: Sicut enim videntur visibilia ista qua nominantur, Deum nemo vidit unquam, nec videre potest, & est natura invisibilis, sicut & incorruptibilis. Sicut autem secundum suam naturam est maxime ens, ita & secundum se est maxime intelligibilis; sed quod a nobis quandoque non intelligatur, est ex defectu nostro: unde quod videatur postquam visus non fuit a nobis, non est ex mutatione sua, sed nostra.

Ad quartumdecimum dicendum, quod Deus in patria videbitur a Sanctis sicuti est, si hoc referatur ad modum ipsius visi: videbitur enim a Sanctis Deus habere illum modum quem habet: sed si referatur modus ad ipsum cognoscentem, non videbitur sicuti est, quia non erit tanta efficacia intellectus creati ad videndum, quanta efficacia divinae essentiae ad hoc quod intelligatur.

Ad quintumdecimum dicendum, quod medium in visione corporali, & intellectuali invenitur triplex. Primum est medium sub quo videtur; & hoc est quod perficit visum ad videndum in generali; non determinans visum ad aliquod speciale objectum, sicut se habet lumen corporale ad visum corporalem, & lumen intellectus agentis ad intellectum possibilem. Secundum est medium quo videtur; hoc est forma visibilis qua determinatur uterque visus ad speciale objectum, sicut per formam lapidis ad cognoscendum lapidem. Tertium est medium in quo videtur; & hoc est id per cuius inspectionem ducitur visus in aliam rem, sicut inspiciendo speculum ducitur in ea quae in speculo representantur, & videndo imaginem ducitur in imaginatum: & sic etiam intellectus per cognitionem effectus ducitur in causam, vel e

(1) Forte corporalia.

converso. In visione igitur patrie non erit tertium medium, ut scilicet Deus per species aliorum cognoscatur, sicut nunc cognoscitur, ratione cuius dicimus nunc videre in speculo; nec erit ibi secundum medium, quia ipsa essentia divina erit qua intellectus noster videbit Deum, ut ex dictis patet; sed erit ibi tantum primum medium, quod elevabit intellectum nostrum ad hoc quod possit conjungi essentiae increatae modo praedicto. Sed ab hoc medio non dicitur cognitio mediata, quia non cadit inter cognoscentem & rem cognitam, sed est illud quod dat cognoscenti vim cognoscendi.

Ad sextumdecimum dicendum, quod creaturae corporales non dicuntur immediate videri, nisi quando id quod in eis est conjungibile visui rei conjungitur; non sunt autem conjungibiles per essentiam suam ratione materialitatis; & ideo tunc immediate videntur quando eorum similitudo intellectui conjungitur. Sed Deus per essentiam conjungibilis est intellectui: unde non immediate videntur, nisi essentia sua conjungeretur intellectui; & haec visio immediata dicitur visio faciei. Et praeterea similitudo rei corporalis recipitur in visu secundum eandem rationem qua est in re, licet non secundum eundem modum essendi; & ideo similitudo illa ducit in illam rem directe. Non autem potest hoc modo ducere aliqua similitudo intellectum nostrum in Deum, ut ex dictis patet: & propter hoc non est simile.

ARTICULUS II.

Utrum Sancti post resurrectionem Deum corporalibus oculis videbunt.

III. P. quest. XII. art. 3.

Ad secundum sic proceditur: Videtur quod Sancti post resurrectionem Deum corporalibus oculis videbunt. Oculus enim glorificatus majoris erit virtutis quam aliquis oculus non glorificatus. Sed beatus Job oculo suo Deum videbit: Job XLII. 5. Auditus auris audivi te, nunc autem oculus meus videt te. Ergo multo fortius oculus glorificatus Deum per essentiam videre poterit.

2. Praeterea Job XIX. 26. In carne mea videbo Deum Salvatorem meum. Ergo videtur quod corporalibus oculis Deus in patria videbitur.

3. Praeterea Augustinus XXII. de Civ. Dei, cap. XXI. paulo ultra medium, loquens de visu oculorum glorificatorum, sic dicit: Vis praepollentior oculorum erit illorum, non ut acrius videant quam quidam perhibentur videre serpentes, vel aquila (quamlibet enim acrimonia cernendi eadem animalia vigant, nihil aliud possunt videre quam corpora); sed ut videant & incorporalia. Quae cumque autem potentia cognoscitiva est incorporalium, potest elevari ad videndum Deum. Ergo oculi gloriosi Deum videre poterunt.

4. Praeterea. Quae est differentia corporalium ad incorporalia, eadem est e converso. Sed oculus corporeus potest videre incorporalia, & sic idem quod prius.

5. Praeterea. Gregorius in V. Moral. cap. XXI. vel XXV. super illud Job IV. Stetit quidam cuius non agnoscebam vultum etc. sic dicit: Homo qui si praecipuum servare voluisset, etiam carne spiritualis, futurus fuerat, factus est peccando & mente carnalis.

(1) Forte corporalia.

lis. Sed ex hoc quod est mente factus carnalis, ut ibidem dicitur, solum ea cogitat quae ad animum per corporum imagines trahit. Ergo etiam quando carne spiritualis erit, quod post resurrectionem Sanctis promittitur, etiam carne spiritualia videre poterit; & sic idem quod prius.

6. Praeterea. Homo solo Deo potest beatificari. Beatificabitur autem non solum quantum ad animum, sed etiam quantum ad corpus. Ergo non solum intellectu, sed etiam carne Deum videre poterit.

7. Praeterea. Sicut Deus est praesens per essentiam suam in intellectu, ita etiam erit praesens in sensu: quia erit omnia in omnibus, ut dicitur I. Corinth. XV. Sed videbitur ab intellectu ex hoc quod sua essentia ei conjungetur, ut supra dictum est. Ergo poterit etiam a sensu videri.

Sed contra est quod Ambrosius dicit super Lucam cap. I. Nec corporalibus oculis Deus quaeritur, nec circumscriptur visu, nec tactu tenetur. Ergo nullo modo corporali sensu Deus videbitur.

Praeterea Hieronymus dicit, cap. I. in Isai. Non solum Deitatem Patris, sed nec Filii, nec Spiritus Sancti oculi carnis possunt aspicere, sed oculi mentis, de quibus dicitur: Beati mundo corde etc.

Praeterea. Idem Hieronymus dicit: Per incorporales corporales oculis non videtur. Sed Deus est maxime incorporalis. Ergo &c.

Praeterea Augustinus in Lib. de videndo Deum, ut sup. cap. 11. dicit: Deum nemo videt unquam, vel in hac vita sicuti ipse est, vel in Angelorum vita, sicut visibilia ista qua corporali visione cernuntur. Vita autem Angelorum dicitur vita beata, in qua resurgentes vivent. Ergo &c.

Praeterea. Secundum hoc homo dicitur factus ad imaginem Dei quod Deum conspiciere potest, ut Augustinus dicit (super Gen. ad lit. Lib. III. cap. XIV. & XX.) Sed homo est ad imaginem non secundum carnem, sed secundum mentem. Ergo mente, & non carne Deum videbit.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod sensu corporali aliquid sentitur dupliciter; uno modo per se, alio modo per accidens. Per se quidem sentitur illud quod per se passionem sensui corporali interre potest. Per se autem potest aliquid passionem inferre aut sensui in quantum est sensus, aut huic sensui in quantum est hic sensus. Quod autem hoc secundo modo inferre per se passionem sensui, dicitur sensibile proprium, sicut color respectu visus, & sonus respectu auditus. Quia autem sensus in quantum est sensus, utitur organo corporali, non potest in eo aliquid recipi nisi corporaliter; cum omne quod recipitur in aliquo, sit in eo per modum recipientis; & ideo omnia sensibilia inferunt passionem sensui in quantum est sensus; secundum quod habent magnitudinem: & ideo magnitudo, & omnia consequentia, ut motus, & quies, & numerus, & huiusmodi, dicuntur sensibilia communia per se tantum. Per accidens autem sentitur illud quod non inferre passionem sensui neque in quantum est sensus, neque in quantum est hic sensus, sed conjungitur his quae per se sensui inferunt passionem; sicut Soris, & filius Diaris, & amicus, & alia huiusmodi: quae per se cognoscuntur in universali intellectu, in particulari autem in virtute cogitativa in homine, aestimativa autem in aliis animalibus. Huiusmodi autem tunc sensus exterior dicitur sentire, quamvis per accidens.

In IV. Sent. Tom. V.

quando ex eo quod per se sentitur, vis apprehensiva, cuius est illud cognitum per se cognoscere, statim sine dubitatione, & discursu apprehendit, sicut videmus aliquem vivere ex hoc quod loquitur. Quando autem aliter se habet, non dicitur illud sensus videre etiam per accidens. Dico ergo, quod Deus nullo modo potest videri visu corporali, aut aliquo alio sensu sentire, sicut per se visibile, nec hic, nec in patria, quia si a sensu removeatur id quod convenit sensui in quantum est sensus, non erit sensus; & similiter si a visu removeatur id quod est visus in quantum est visus, non erit visus. Cum ergo sensus, in quantum est sensus, percipiat magnitudinem, & visus, in quantum est talis sensus, percipiat colorem; impossibile est quod visus percipiat aliquid quod non est color, nec magnitudo, nisi sensus diceretur aequivoce. Cum ergo visus, & sensus sit futurus idem specie in corpore glorioso, non poterit esse quod divinam essentiam videat sicut visibile per se, videbit autem eam sicut visibile per accidens, dum ex una parte visus corporalis tantam gloriam Dei inspiciet in corporibus, & praecipue gloriosius; & maxime in corpore Christi, & ex parte alia intellectus tam clare videbit Deum, quod in rebus corporaliter visus Deus percipietur, sicut in locutione percipitur vita: quamvis enim tunc intellectus noster non videat Deum ex creaturis, tamen videbit eum in creaturis corporaliter visis. Et hunc modum quo Deus corporaliter possit videri, ponit Augustinus in fine de civ. Dei, Lib. XXII. cap. XXI. ut patet verba ejus intuenti: dicit enim sic: Valde credibile est sic nos visuros mundana tunc corpora caeli novi, vel terrae, ut Deum ubique praesentem, & universa corpora gubernantem clarissima perspicuitate videamus; non sicut nunc invisibilia Dei per ea quae facta sunt, intellecta conspiciuntur; sed sicut homines mox ut aspicimus, non credimus vivere, sed videmus.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum illud Job intelligitur de oculo spirituali, de quo dicit Apostolus Ephes. I. 18. Illuminatos habere oculos cordis vestri.

Ad secundum dicendum, quod illa auctoritas non intelligitur, quod per oculos carnis Deum simus visuri, sed quia in carne existentes Deum videbimus. Ad tertium dicendum, quod Augustinus loquitur inquirendo in verbis illis, & sub conditione; quod patet ex hoc quod praemittitur: Longe itaque alterius potentia erunt, si per eos videbitur incorporalia illa natura: & postea subdit: Vis itaque etc. & postmodum determinat, ut dictum est.

Ad quartum dicendum, quod omnis cognitio fit per aliquam abstractionem a materia: & ideo quanto forma corporalis magis abstrahitur a materia, magis est cognitionis principium: & inde est quod forma in materia existens nullo modo est cognitionis principium; in sensu autem aliquo modo, prout a materia separatur; & in intellectu nostro adhuc melius: & ideo oculus spiritualis, a quo removetur impedimentum cognitionis, potest videre rem corporalem; non autem sequitur quod oculus corporalis, in quo deficit vis cognoscitiva, secundum quod participat de materia, possit cognoscere perfecte cognoscibilia quae sunt incorporea.

Ad quintum dicendum, quod quamvis mens facta carnalis non possit cogitare nisi accepta a sensibus, tamen cogitat ea immaterialiter: & similiter oportet quod visus illud quod apprehendit, semper apprehendat corporaliter: unde non potest cognoscere illa quae corporaliter apprehendi non possunt.

Ad sextum dicendum, quod beatitudo est perfectio hominis in quantum est homo: & quia homo non habet quod sit homo ex corpore, sed magis ex anima, corpus autem est de essentia hominis in quantum est perfectum per animam: ideo beatitudo hominis non consistit principaliter nisi in actu anime, & ex ea derivatur ad corpus per quamdam redundantiam, sicut patet ex his que dicta sunt XLIV. dist. quest. 11. art. 4. in corp. Quaedam tamen beatitudo corporis nostri erit, in quantum Deum videbit in sensibilibus creaturis, & precipue in corpore Christi.

Ad se primum dicendum, quod intellectus est perceptivus spiritualium, non autem visus incorporalium: & ideo intellectus poterit cognoscere divinam essentiam sibi conjunctam, non autem visus incorporalia.

ARTICULUS III.

Utrum Sancti in patria videndo Deum, eum comprehendant.

I. P. quest. XII. art. 3. & III. contr. Gen. cap. xv. de ver. quest. VIII. art. 8.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod Sancti in patria videndo Deum, comprehendant. I. Corinth. IX. 24. Sic currite ut comprehendatis. Cursus autem est ad primum. Ergo comprehensio Dei est primum virtutis, quod Sanctis reddetur.

2. Præterea, Augustinus dicit in Lib. de videndo Deum, cap. VII. Totum comprehenditur videndo quod ita videtur, ut nihil ipsius lateat videntem. Sed si Deus videtur ab aliquo, nihil ipsius lateat videntem: quia cum sit simplex, non potest esse quod aliquid ejus videatur, & aliquid lateat. Ergo Deus à quolibet ipsum vidente comprehenditur.

3. Præterea, Omne quod totum totaliter videtur, comprehenditur. Sed Deus à videntibus essentiam totus videtur, & totaliter: quia totus Deus non est nisi ejus essentia; quilibet etiam ejus modus est ejus essentia: nec potest essentia ejus videri, nisi ipse totus, & totaliter videatur. Ergo ab omnibus essentiam suam videntibus comprehenditur.

4. Præterea, Sicut dicitur in III. de Anima, text. xv. intellectus eodem modo intelligit se, & alia. Sed, sicut dicit Augustinus in Lib. LXXXIII. Quest. quest. XIV. omne quod se intelligit, comprehendit se. Ergo omne quod intelligit aliud, comprehendit ipsum. Sed quilibet videns essentiam divinam, intelligit ipsam. Ergo comprehendit eam.

5. Præterea, Omne illud de quo cognoscitur quid est, comprehenditur, quia hoc cognoscitur quasi per suam definitionem: comprehenditur autem cujus fines circumscribi possunt, ut dicit Augustinus in Lib. de videndo Deum, cap. VII. Sed omne illud cujus essentia videtur, cognoscitur de eo quid est. Ergo quilibet essentiam Dei videns, comprehendit ipsum.

6. Præterea, Quantitas actionis est secundum quantitatem formæ, quæ est actionis principium: secundum enim quantitatem caloris est quantitas calefactionis. Sed forma, quæ est cognitionis principium, est id quo cognoscens cognoscit. Ergo secundum modum ejus quo cognoscitur, est modus cognitionis. Sed illud quo cognoscitur Deus, non est aliud quam ejus essentia, ut dictum est supra; hæc autem infinita est. Ergo & visio infinita: ergo ea potest divina essentia comprehendi, quamvis sit infinita.

7. Præterea, Si essentia divina non potest com-

prehendi, hoc non est nisi propter excessum claritatis ipsius. Sed excessus cognoscibilis impedit cognitionem, in quantum corrumpit potentiam cognoscitivam: quod accidit tantum in sensu, non autem in intellectu, ut patet ex hoc quod dicitur in III. de Anima, text. VII. quod qui intelligit maxima, non minus potest intelligere minima, sed magis: cuius contrarium in sensu accidit. Cum ergo divina essentia non videatur nisi per intellectum, ut dictum est, videtur quod excessus divinæ claritatis comprehensionem divinæ essentia non impediat.

8. Præterea, Essentia divina comprehensibilis est ab aliquo intellectu, quia ipse Deus seipsum comprehendit. Si ergo ab intellectu humano non possit comprehendi, hoc erit propter defectum intellectus. Sed lumen gloriæ auferit omnem defectum intellectus, cum etiam per gloriam auferatur omnis corporis defectus. Ergo illi qui in lumine gloriæ vident Deum, comprehendunt ipsum.

Sed contra est quod Augustinus dicit in Lib. de videndo Deum, cap. IX. Dei plenitudinem non solum oculis corporis, sed nec ipsa mente quisquam aliquando comprehendit.

Præterea, Sicut dicit Augustinus in Lib. LXXXIII. Quest. quest. XIV. quod comprehendit se, finitum est sibi. Ergo quod comprehendit aliud, illud finitum est ei. Sed Deus non potest esse finitum alicui intellectui creato. Ergo nullus intellectus creatus potest Deum comprehendere.

Præterea, Damascenus dicit in I. Lib. de Fide orthodox. cap. V. Quoniam incomprehensibilis est Dei substantia, his qui aivine credunt Scriptura, non dubium est.

Præterea, Omne quod comprehendit aliquid, vel est majus, vel æquale illi. Sed intellectus creatus non potest esse major Deo, nec æqualis. Ergo non potest ipsum comprehendere.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod comprehendere dicitur quasi simul prændere, id est capere: & ideo illud proprie comprehenditur quod simul capitur, id est cum omnibus que ejus sunt. Unde oportet quod omne comprehensum includatur in comprehendente; includitur autem proprie contentum in continente: & ideo oportet comprehensum contineri in comprehendente. Sicut autem dicitur corporaliter aliquid in altero contineri, quia non excedit continens ex illa parte secundum quantitatem dimensionem, ut vinum in dolio, ita dicitur contineri aliquid ab aliquo spiritualiter, quod substat virtuti ejus, & in nullo excedit ipsum. Et ideo tunc dicitur aliquid per cognitionem comprehendere, quando cognitum stat sub actu virtutis cognoscitivæ; & non excedit ipsam. Excessus autem omnis est secundum aliquam quantitatem. Secundum hanc autem quantitatem dicitur cognoscibile excedere potentiam cognoscitivam, secundum quam cognoscibile est ab ipsa. Sensibile autem cognoscitur & secundum quantitatem dimensionem, propter hoc quod sensus in cognoscendo utitur organo corporali, ratione cujus cognoscit sensibilia omnia que reducuntur ad quantitatem dimensionem; & secundum quantitatem virtutem, ut patet in sensibilibus propriis, que qualitates sunt: & ideo etiam comprehensio sensus impeditur & propter excessum quantitatis dimensionem, sicut impeditur ne comprehendat totam terram, & propter excessum quantitatis virtualis, sicut impeditur ne comprehendat claritatem solis: quia non est tanta virtus oculi ad cognoscendum, quanta est claritas solis quæ est cognoscibilis. Intelligibile autem non cognoscitur ab intellectu sub ratione quantitatis dimensionem, nisi per accedens, in quantum scilicet accipit à sensu; ex quo sequitur quod intelligat cum continuo, & tempore: & secundum hoc intellectus impeditur à comprehensione intelligibilis propter excessum quantitatis, sicut impeditur à comprehensione linearæ, vel numeri infiniti. Sed per se loquendo, intelligibile comparatur ad intellectum secundum rationem quantitatis virtualis, eo quod proprium obiectum intellectus est quid: & ideo in his que sunt separata à sensu, non impeditur comprehensio intellectus nisi per excessum quantitatis virtualis: & hoc est quando intelligibile plus est cognoscibile, quam intellectus cognoscere possit, vel cognoscat. Sicut ille qui scit hanc conclusionem: Triangulus habet tres (1), per probabilem rationem, quia scilicet ita communiter dicitur, non comprehendit ipsam; non quia partem ejus videt, & partem non videt; sed quia modus quo cognoscit, deficit à modo quo est cognoscibilis per demonstrationem. Essentia autem divina est cognoscibilis per veritatem suam; intellectus autem est cognoscitivus per lumen intellectuale quod est in ipso. Veritas autem divinæ essentia excedit lumen quodcumque intellectus creati: & ideo impossibile est quod videat Deum ita perfecte sicut est visibilis: & ex hoc sequitur quod nullus intellectus creatus Deum comprehendere possit.

Ad primum ergo dicendum, quod Apostolus loquitur de comprehensione gloriæ, quæ scilicet fit ut anima capiat in se omne illud quod ad perfectionem gloriæ pertinet; & secundum hoc dicitur gloriam comprehendere, quamvis nuncquam divinam essentiam intellectu comprehendat. Vel comprehensio sibi dicitur ipsa pervenire ad habendum Deum, secundum quod spei dicitur comprehensio succedere.

Ad secundum dicendum, quod Augustinus duo ponit in definitione comprehensionis: quorum uno excluditur excessus cognoscibilis supra virtutem cognoscentis, quæ est secundum quantitatem dimensionem; & quantum ad hoc dicit: Quod ita videtur ut nihil ejus lateat videntem: alio autem excluditur excessus secundum quantitatem virtutis; & quantum ad hoc dicit: Aut ejus fines circumscribi possunt: tunc enim fines rei circumscribuntur quando videns pervenit ad finem visionis perfecte videndo.

Ad tertium dicendum, quod totam essentiam divinam Sancti videbunt in patria, sed non totaliter: non ita quod aliquis modus sit in Deo quem non videant, vel aliquis modus sit intellectus ipsorum qui non convertatur ad Deum; sed quia modus quo convertuntur ad Deum cognoscendum, non est æqualis modo quo Deus est cognoscibilis: & hæc inæqualitas ostenditur cum dicitur, quod divina essentia non totaliter videbitur: hoc enim adverbium totaliter neque dicit modum videntis absolute, neque modum absolute rei visæ; sed modum videntis per comparationem ad rem visam; hoc enim adverbium determinat ipsam visionem, secundum quam comparatur videns ad visum.

Ad quartum dicendum, quod quando aliquid intelligit se, idem est modus cognoscentis, & cogniti: & ideo si intelligit se, comprehendit se. Non est autem idem modus cognoscentis, & cogniti quando intellectus intelligit aliud: & ideo non est simile.

Ad quintum dicendum, quod eodem modo aliquis

(1) Supple angulos. (2) Al. & statim.

cognoscit quid est res, quo cognoscit essentiam rei, cum ipsa essentia sit quidditas rei: & ideo ille solus comprehendit quid est res, qui comprehendit essentiam; unde sicut Sancti videbunt essentiam divinam, sed non comprehendunt ipsam; ita videbunt quid est Deus, sed non comprehendunt: (2) & ita non videbitur Deus ab eis sicut videtur res per suam definitionem; cujus essentia comprehenditur.

Ad sextum dicendum, quod actio non attribuitur formæ tantum, quæ est principium actionis, sed composito; sicut calefactio calido, non calori tantum: & ideo actionem oportet mensurare non solum secundum formam, quæ est principium actionis; sed etiam secundum subjectum formæ. Sed forma quæ non est per se subsistens, non habet alium modum à modo subjecti, quia non habet esse nisi in quantum est actus talis subjecti; & ideo mensura formæ est mensura compositi: sed formæ quæ est per se subsistens, habet aliquem modum, in quantum est res quædam subsistens, & quemdam modum, secundum quod est actus talis subjecti: & hic modus accipitur secundum mensuram, quæ perfectibile pertingit ut perficiatur tali forma; & ex hoc modo mensuratur actio. Essentia autem divina est per se subsistens; & ideo visio quæ per eam fit in intellectu creato, non mensuratur secundum modum infinitum, qui est ipsius essentia secundum se, sed secundum modum quo intellectus pertingit ad hoc quod per ipsam perficiatur. Ad hoc autem pertingit, in quantum ei conjungitur per lumen gloriæ, quod est finitum: & ideo finitum est ex parte videntis.

Ad septimum dicendum, quod claritas Dei dicitur veritas suæ essentia, per quam cognoscibilis est, sicut sol per suam claritatem; & quamvis non impediat comprehensionem per corruptionem intellectus, impedit tamen ex ipso excessu: quia non potest contingere quod intellectus creatus pertingat ad cognoscendum ita perfecte divinam essentiam sicut cognoscibilis est.

Ad octavum dicendum, quod gloria perficit naturam, & non destruit; & ideo imperfectio, quæ est de ratione nature, lumen gloriæ non tollit, sicut hoc quod est ex nihilo esse: ex hoc autem ipso intellectus creatus deficit à possibilitate comprehensionis; & ideo nec per lumen gloriæ ad comprehensionem pervenire potest.

ARTICULUS IV.

Utrum eorum qui vident Deum per essentiam, unus alio videat perfectius.

I. P. quest. XVI. art. 6. & III. cont. Gen. cap. LVIII.

1. Ad quartum sic proceditur. Videtur quod eorum qui vident Deum per essentiam, unus alio non videt perfectius. Quia, ut dicit Augustinus in Lib. LXXXIII. Q. quest. XXXI. eandem rem non potest unus alio magis intelligere. Sed divina essentia non videbitur nisi per intellectum. Ergo unus alio non videbit plenius.

2. Præterea, Tanto aliquid perfectius videtur, quanto expressio similitudo rei in se fit in vidente. Sed non erit expressior similitudo qua Deus videatur in uno quam in alio eorum qui Deum per essentiam vident: quia eadem essentia est in omnibus. Ergo unus alio non melius videbit.

Præ-

Ex Edit. P. Nicolai (2) Lib. IV. Dist. cap. XXXII.